

NORRNÄS BYPLAN 2013

Norrnäs Ungdomsförening r.f.
arbetsgruppen

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling:
Europa investerar i landsbygdsområden

Bakgrund

Den 26 februari 2009 ordnade ungdomsföreningens hembygdssektion ett infomöte om byplanering i Västra Närpes skola. Inom hembygdssektionen hade man erfarit hur man runtom i nejden kunnat förverkliga större och mindre projekt med EU-medel. Byns service och infrastruktur till den del som är beroende av stat och kommun är relativt god. Idag talar ofta om "tredje sektorn", men för att denna ska fungera bör vi utnyttja de möjligheter som olika fonder och bidragsmöjligheter ger. Talkoandan i byn är relativt god, men mera samverkan och samförstånd mellan byns föreningar vore ändå önskvärt.

Hembygdssektionens förhoppning var att initiativet inte skulle uppfattas som någon kritik mot vad som tidigare på olika håll åstadkommits i byn, utan att en byplan också kunde vara till nytta i föreningarnas ordinära verksamhet, men kanske främst skapa diskussion om byns framtid.

Vid mötet berättade projektansvariga Angelique Irjala och projektkoordinator Jesper Wikström från Aktion Österbotten om uppgörandet av byplaner, olika utvecklings- och investeringsprojekt och bidragsmöjligheter tack vare olika EU-finansierade Leader-program.

Närvarande var 17 bybor och i den efterföljande diskussionen uttalade sig alla positiva till utarbetandet av en byplan som ett medel för en gynnsam utveckling av byn. En arbetsgrupp tillsattes med följande sammansättning: Birgitta Nylind, Cindi Groop, Linda Skomars, Bo Snickars, Fredrik Wallvik och Anders Wester, sammankallare.

Arbetsgruppen har sammankommit vid ett flertal tillfällen och sammansättningen har växlat under årens lopp. En del idéer och förslag har också förverkligats och de presenteras också i denna plan. Genom infoblad har byborna uppmanats lämna synpunkter och förslag i en idélåda i byns butik och bank. Förslagen har presenterats vid allmänna möten, senast den 25.11.2012. Byplanen har fått sin slutliga utformning under år 2012. En hemsida för byn har också gjorts på adressen www.nornnas.fi.

Tack vare att ungdomsföreningen deltar i Aktion Österbottens samordningsprojekt *Byar i utveckling*, kan planen presenteras i denna form. Byplanen distribueras till alla hushåll i byn, men också till alla fritidshus som vi kan nå.

Arbetsgruppen och Norrnäs Ungdomsförening tackar för åsikter, idéer och intresse som byborna visat under arbetets gång. Vår förhoppning är ändå att byplanen i fortsättningen ska vara ett levande instrument för fortsatt gemensam utveckling av byn – både för Norrnäsborna och de mera tillfälligt boende i byn. Tveka inte att kontakta till exempel föreningarnas styrelser om du har verksamhetsidéer och förslag eller önskemål!

Genomförandet av *Trivselprojektet* krävde att både maskiner och människor var i arbete. I juni 2011 restes kräklan vid Strandvägen. I december 2012 försågs den med julbelysning och är sedan dess också upplyst med en trepunktsbelysning.

Mål och medel

Tanken med byplanen är att byn skall aktiveras till en diskussion om sin framtid och därmed få ett bättre grepp om den lokala utvecklingen och i samma process föda konkreta projektidéer.

Planen ska vara ett ramverk för gemensamma strävanden och gemensamma mål för föreningar och sammanslutningar i byn och stärka vi-andan. Samtidigt bör den vara ett lyhört uttryck för den enskilda bybons önskningar.

Byplanen kan förhoppningsvis vara ett hjälpmedel i vår strävan att skapa en välfungerande framtidsby med service och företagsamhet i en levande landsbygdsmiljö, som är trivsamt för de boende och ett lockande alternativ för de som står i beråd att byta bostadsort. Likaså att byn fortfarande ska vara inbjudande för Norrnäsbor i försörjningsringen och ett alternativ för återflyttning samt ett Norrnäs som blir kvar i minnet hos den förbipasserande eller hos den som endast gör en kort visit i byn. Kort och gott ett medel i vår strävan att sätta Norrnäs på kartan.

En nedskriven plan kan ge större tyngd åt olika verksamheter och projekt vid kontakten med olika instanser och myndigheter. Tillika kan motivationen öka för den som engagerar sig i olika verksamheter, då man vet att aktiviteten är en del av en helhet med uttalat stöd.

BYNS BAKGRUND OCH HISTORIA

Läge och natur

Norrnäs, som är en by i Närpes stad, är beläget 17 km nordväst om stadens centrum Näsby. Avståndet till Vasa i norr är 75 km. Byn är relativt vidsträckt och avståndet mellan den yttersta bebyggelsen på Nässkatan i norr och Finnsätret i söder är 5 km och mellan Nixmossen i öster och Verkan i väster 7 km. Byns landareal är 32 km² och vattenareal 29 km². Landsväg nr 673 (Kallmossa – Fladan) eller Strandvägen, går genom byn och delar den i två byhalvor, östra och västra byn - en gammal benämning som kom till redan då Nässkatfjärden ännu sträckte sig in mot byns centrum och delade bosättningen i två byhalvor. Strandvägen fick nuvarande sträckning 1966-67. Bottniska vikens Strandväg, vilken Strandvägen utgöt en del av, och som leder från Vemo i söder till Torneå i norr, fick status som nationell turistväg år 2010.

Norrnäs, eller Norrmis, omnämns i historiska urkunder första gången 1546, då byn enligt den så kallade jordeboken hade åtta bönder. Bosättningen är likväl mycket äldre än så. Landhöjningen omformar ständigt byn och det är inte svårt att föreställa sig hur havet en gång för inte allt för länge sedan svallat fritt över det som nu är odlad jord. Byns steniga åsar och backar var då tänkbare platser för äldre bosättning. Om detta vittnar också en del fornlämningar.

Bebyggelsen är i huvudsak placerad på åsar längs med de gamla vägarna. Inom själva centrumområdet är bebyggelsen förhållandevis tät. Vid Strandvägen är jordbrukslandskapet dominerande. Landskapsbilden i de kringliggande högre bydelarna genomgår likväl en förändring då de många hagmarkerna alltmer blir busk- eller skogbeväxta sedan djurhållningen med betesdrift nästan helt upphört.

Samma är fallet med strandängarna vid Nässkatan, där vi, om vi på Strandvägen kommer från norr, får en första blick av byn som strandby. Nässkatudden är en viktig rastplats för flyttfåglar vår och höst.

Räfbackens ranch har nått nationella framgångar med sina avelsdjur av rasen Simmental.

Slätter och betesdrift i skärgården är ett minne blott, men ännu finns några lador och fäbodrar kvar.

Kustremsan är lång och skärgårdsöarna många. Grytskär på 7 km² är den största och samtidigt också den största ön i Närpes. Därtill finns 33 öar som överstiger en hektar. Halvön Börskär, Hästskär och Grytskär gömmer ännu på spår av fäboddrift i form av bl.a. några fäbodrar. De forna slätter- och betesmarkerna med sin speciella flora börjar tyvärr vara ett minne blott. En blomma som på Åland kallas Närpesblomman skall växa på Grytskär, men växtarten är höljid i dunkel. Många skär har ett rikt fågelliv liksom Norkfladan. På fiskfredade områden har jaktförbud rått sedan 1936. Grytskärs västra strand står med djävulsåkrar och mäktiga klippor som möter havet med Sverige som granne i väster. Namn som Södran hamnen, Nörr hamnen och Fattigbössan hänför sig till sjöfarten i gången tid liksom kanske jungfrudanser och kompassros. Ryssugnar och begravningsplats vittnar om krig och ofärdstider på samma sätt som minnesmärket över omkomna på Riipelalinjon och hållristningar från Krimkriget på Märigrund – det gamla fiskeläget i yttersta havsbandet med sin karga och specifika natur. Här finns förutom fiskarstugorna också en fyr och ett litet fiskemuseum.

Fiskargillet och uf har de tre senaste somrarna ordnat en utflyktsdag till Märigrund. Ett sätt att öka intresset för skärgården och det kulturarv den gömmer på

Näringar

Byn har varit en typisk småbrukarby och närheten till havet har format dess natur och människor. Fisket utgjorde en viktig näringsgren tidigare och självhushållningen födde hantverkare av olika slag. Under 1800-talet var allmogeseglationen en del av detta mångsyssleri. Skogen har också alltid utgjort en viktig inkomstkälla. I förhållande till jordarealen har skogsarealen varit jämförelsevis stor. En stor del av skogsmarken finns likväl i skärgården och avkastningen har därför inte alltid varit så stor.

Omstruktureringar i näringslivet

Utvecklingen i byn i övrigt är nära förknippad med förändringarna inom jordbruket. Ännu under 1900-talets första hälft var byn och jordbrukssamhället ett och ytterst homogent i och med att djur fanns på alla gårdar. De jordlösa var också relativt få. På 1950-talet kom växthusodlingen in i bilden för att på 1960-talet delvis ersättas av pälsfarmningen. På 1970-talet blev det uppsving med spannmålsodlingen då bl.a. tanktröskorna blev allmänna. Då blev det hönsens tur att slutgiltigt konkurrera ut korna.

Allmänt taget kan sägas att jordbruket spelat en större roll i Norrnäs än i våra närmaste strandbyar. Djurbeståndet har varit relativt stort. Den allmänna fäbodriften i skärgården var fordom av betydelse för kreaturshållningen. Kor hölls i skärgården sista gången år 1970. En filial till Närpes Andelsmejeri fanns i byn 1911 – 1953. Tolv gårdar har kortare eller längre tider hört till kreaturskontrollen. Den sista mjölkbesättningen upphörde 2008.

Speciellt för norrnäsjordbrukarna var smågrisuppfödningen. Vissa tider fanns på varje gård åtminstone en sugga. Smågrisarna såldes till bönderna i kringliggande byar till uppfödning främst för hushållens egna behov. I äldre tider såldes smågrisarna som endast några dagar gamla. Grisproduktionens saga var all år 1973.

Växthusodlingens storhetstid inföll under slutet av 1950-talet och ett fyrtiotal har prövat på att vara växthusodlare. Ännu 1974 fanns 15 odlare i byn. År 2000 fanns endast en anläggning i bruk och denna lades ned år 2008.

Trevande försök till pälsfarmning gjordes redan på 1930-talet. I slutet av 50-talet kom farmningen i gång på nytt. Privata foderkök byggdes och foderköket Nä-Rö i form av aktiebolag kom i gång år 1964. Farmer har funnits på ett fyrtiotal gårdar, men år 2000 hade antalet sjunkit till 10 och till endast 3 st år 2009. 1970-talets hönsboom kom att beröra 30-talet jordbrukare. Överproduktionen redan i början av 1980-talet åstadkom en nedgång i antalet farmer efter hand. År 2009 var antalet höns gårdar tre.

Nä-Rö som startades år 1964 har om- och tillbyggs i flera revideringar och har 6,5 personer anställda

Det sociala arvet och den moderna byns framväxt

Under 1800-talets senare hälft tog dagens samhällsutveckling sin början. De två skolstugorna med periodvis undervisning fick sin efterföljare i folkskolan 1897. Samma år grundades ungdomsföreningen och en nykterhetsförening några år senare. Marthaföreningen grundades 1943, jaktföreningen 1944 och fiskargillet torde ha inlett sin verksamhet redan 1929. Bönehuset byggdes 1913 och ägs av Svenska Lutherska Evangeliföreningen. Missionshus fanns 1923 till in på 70-talet. Ågare var Norrnäs fria missionsförsamling (1929-1981).

De många olika handelsmän som verkat i sina stugor här och var i byn sedan 1860-talet fick en konkurrent i Norrnäs Andelshandel som kom till 1906. Senare också privata handlare med affärsbyggnader.

Poststation av II klass fick byn redan 1889 och fullständig sådan 1904. Postutdelning till hushållen har funnits sedan 1966. Bussar började passera byn i början av 1930-talet. Taxibil har funnits en tid sedan 1926 och senare på nytt sedan 1964. Hus för brandspruta fanns i byns centrum före år 1881 och på Nässkatan och Nixmossen sedan 1926-27. Telefonförbindelse har byn haft sedan 1904-1908 och den första ellampan tändes 1935.

Barmorska har varit bosatt och verksam i byn 1904-1958 och läkare har haft mottagning sedan 1904 till in på 40-talet. Apotekslåda har funnits 1974 – 2006.

På det kulturella området har få gjort sig kända utanför byns gränser. Den tidigast kända som låtit höra av sig i skrift var Erik Snickars (1759-1835) som i två visor 1808 och 1810 beskrev det aktuella kriget.

Den första Norrnäsbon som gått den lärda vägen, torde ha varit Abraham Smeds född 1720 som son till Johan Andersson och hustrun Margaretha, som var bönder på Smeds åren 1724-1740. Han skrevs in vid Vasa trivialskola den 3.2.1733 som Abrahamus Sund. Senare använder han namnet Norman eller Norrman. År 1739 blev han medlem i den Österbottniska nationen vid Åbo Akademi. Sedan 1752 var han pedagog i Kristinestad fram till sin död julaftonen 1762. Äktenskapet med rådmansdottern Elisabeth Häll från Kristinestad var barnlöst.

Tillkomsten av folkskolan och byggandet 1897 av skolhuset, som fortfarande står kvar, men tillbyggt senast 2009, då det blev skola för hela västra Närpes, var starten för vad vi idag skulle kalla "det kulturella livet" i byn. Skolans lärare var då en centralgestalt i hela byns tjänst.

Sheila Snickars, född 1938 och uppvuxen i byn, men verksam i Sverige, har blivit känd för sin fiberkonst och med verk i ett trettiotal offentliga byggnader i Sverige, men även i Närpes. Här Zonza III (220x90), som är en del av en triptyk.

Byn är rikt dokumenterat bl.a. genom de tidiga fotografierna August G. Snickars och August Lund och i skrift i t.ex. *Bönderna på hemmanen i Norrnäs 1546-1920*, *I Gamla Spår*, *By i förvandling*, *Norrnäs -vår hembygd*, *Tenn faar Smedin*, *Skolan i Norrnäs 100 år* och *Under ungdomens tak* (uf:s hundraårshistorik).

Byarkivet, som är inrymt i källaren till Håkans Närköp, kom till 1991. Det sköts av en arbetsgrupp tillsatt av uf:s hembygdssektion. Här förvaras både privata arkiv och föreningars och sammanslutningars arkiv samt bildsamlingar. Arkivet är tillgängligt i samråd med arbetsgruppens medlemmar.

Tommy Vikars, Norrnäsbo sedan 2006, har nått stora framgångar som självlärd naturfotograf. Han kunde år 2012 titulera sig som årets naturfotograf i Europa! Hans bild Sjärnskådaren av två vitsvanshjortar på besök vid ett matningsställe i byn en februarikväll samma år blev utsedd som bästa bild bland 12 500 bidrag i den ansedda tyska fototävlingen Gesellschaft Deutscher Tierfotografen. Två av hans andra bilder, på lavskrikor, fick hedersomnämmande.

Talkojobbare på Märigrund inspekterar det nyuppsatta "infoankaret" sommaren 2012. Ett likadant ankare finns också på Verkbacken, båda har kommit till i *Trivselprojektet*

NORRNÄS IDAG

Befolkning och boende

År 1936 hade Norrnäs 682 invånare. Femtio år senare eller 1985 hade antalet sjunkit till 349, år 2002 till 306 och år 2008 (30.06.) till 287 invånare. Senast tillgängliga officiella siffror är från 30.06.2012 då antalet invånare var 280 personer.

Antalet bosatta i byn 16.03.2009 var 290 personer, av dessa var 131 personer i arbetsför ålder och pensionärernas antal 98. Skolelever och studerande uppgick till sammanlagt 50 stycken och 11 var under förskolåldern.

Födda med svenska som modersmål var 272 personer eller 93,8%, 14 personer med finska som modersmål eller 4,8% och med annat modersmål 4 personer (1,4%).

Befolkningen var fördelad på 131 hushåll. Hela 33 hushåll var enpersoners hushåll medan nästan det dubbla antalet eller 64 hushåll bildades av två personer. Hushållen med tre eller fler personer var 34 till antalet.

I tidigare fritidsstugor i skärgården bodde 11 personer fördelade på 6 hushåll. På hyra bodde 30 personer i 14 hushåll och av dessa fanns tre enpersoners hushåll i byns radhus, som har sammanlagt åtta lägenheter. Alla beboeliga eller tillgängliga gårdar eller lägenheter i byn var uthyrda.

Närpes stad äger två lägenheter i byn, nämligen i Bostads ab Norrnäs radhus. Radhuset byggdes år 1981.

Av de bebodda gårdarna var 27 byggda på 1920-talet eller tidigare. De beboddes av 68 personer. I gårdar byggda efter år 1960 bodde 180 personer eller 88 hushåll. Av dessa gårdar var 27 st byggda under 1960-talet.

Befolkningen efter ålder och kön år 2005, 284 invånare

	män	kvinnor
0 - 4	5	5
5 - 9	6	6
10 - 14	10	6
15 - 19	8	5
20 - 24	8	6
25 - 29	9	7
30 - 34	6	6
35 - 39	10	6
40 - 44	8	7
45 - 49	8	12
50 - 54	13	8
55 - 59	17	13
60 - 64	11	9
65 - 69	8	10
70 - 74	10	7
75 - 79	7	7
80 - 84	7	6
85 -	5	2
	156	128

Befolkningsrörelser

De som utgör första generationens Norrnäsbor, dvs hela hushållet eller familjen är inflyttad, är 50 personer i 22 familjer. Familjer där den ena parten inte är infödd bybo är 63 till antalet. Om man bortser från släktskap i form av giftermål eller samboförhållande, så saknar – åtminstone på nära håll – 113 personer släktrötter i byn (39%).

Av de 43 barn som skrevs in vid Norrnäs lågstadieskola under tioårsperioden 1987 – 1996 hade endast 2 barn båda föräldrarna födda i byn. Den ena föräldern född i byn hade 32 elever och 9 av barnen hade båda föräldrarna från någon annan by. Som jämförelse kan nämnas, att av det stora antalet elever – 43 barn födda mellan åren 1911 och 1914 – som skrevs in vid Norrnäs lägre folkskola 1921, hade 5 båda föräldrarna födda i annan by och 19 den ena. Således hade då 19 barn båda föräldrarna födda i Norrnäs.

Emigrationen har under åren gått i vågor, men varit betydande. Kontakterna till Sverige med sommararbete vid bl.a. de norrländska sågverken är av gammalt datum. Till Amerika kom emigrationen i gång på 1880-talet, men minskade i omfattning till följd av den ekonomiska depressionen på 1930-talet. Efter kriget och på 1950- och 1960-talen blev Sverige nytt hemland för många Norrnäsbor. Av de 498 barn som föddes mellan åren 1880 och 1939 kom 109 eller 21,9% att utvandra till Amerika. Till dags dato (2009) har endast 7 lämnat byn för Amerika av de som fötts efter år 1940.

Spannmålsodlingen dominerar dagens norrnäsjordbruk. Skiftesregleringen skedde redan vid förra sekel-skiftet varför åkrarna är små och arronderingen ofördelaktig för ett rationellt jordbruk. Idag kunde en skiftesreglering verkställas på ett mindre radikalt sätt så att bara åkermarken skulle beröras.

Näringslivet

Inom **basnäringarna** finns inte mera de flesta arbetsplatserna, men jordbruk bedrivs likväl på 27 gårdar. Byns åkerareal anmäld för erhållande av lantbruksstöd år 2008 var 695,52 hektar. Detta gör en medelareal på 25,76 ha per brukningsenhet.

Jordarterna och bördigheten är varierande, men de svagaste och torkkänsligaste jordtyperna är föga förekommande. Senaste skiftesreglering gjordes redan vid förra sekel-skiftet. Den ogynnsamma arronderingen med många små och spridda skiften inverkar negativt på möjligheten att bedriva ett effektivt jordbruk.

Tre av gårdarna brukas av personer bosatta i annan by, alla som deltidsjordbruk. Heltidsjordbruk eller jordbruk kombinerade med jordbruket närstående näringar idkas på 12 gårdar och sysselsätter 15 ägarpersoner och två anställda. Jordbruk som deltidsyssla finns på likaså 12 gårdar.

Spannmålsodlingen är dominerande. En gård odlas ekologiskt. Frilandsodling av grönsaker förekommer på två gårdar. Biffkor och köttdjursuppfödning finns på en gård. Äggproduktion bedrivs av en jordbruksföretagare.

Hästar finns på en gård, får och en del andra husdjur på två gårdar.

Växthusodling bedrivs av en bybo med anläggningen i en grannby.

Pälsfarmerna är tre, varav ägaren till en bor i annan by.

Br.Snickars Transport kb har skött transporten av pälsdjursfoder åt Nä-Rö sedan 1984. Som mest har ett fyrtiotal farmer funnits i byn, idag endast tre.

Yrkesverksamma i lönearbeten är 90 bybor varav 8 med arbete i byn. Största delen är således pendlare och 50 har arbete i stadens centrum eller dess närhet.

I egna **företag** är 23 personer verksamma på heltid. Av dessa företag finns fem i annan by. Annan verksamhet kombinerades med åtta av företagen, medan sju företag sysselsatte en eller fler personer förutom ägaren.

Inom skola, bank och affär fanns 15 arbetsplatser. I pälsdjursbranschen (fryseri + pälsfarm) finns sju anställda och verkstads- och vvs-branschen sysselsätter sex personer. En skogsmaskinsentreprenör finns med fyra personer i arbete och transportverksamheten involverar tolv personer. I snickeri- träbyggnadsbranschen arbetar tre personer. Därtill finns flera företag som sysselsätter ägarna på deltid: två snickeriföretag, frisörsalong, tre företag i hälsobranschen (massage och dylikt).

Företag eller inrättningar i byn som sysselsätter en eller flera på heltid ger arbete åt sammanlagt 45 personer. Av dessa är likväl endast 14 bybor och t.ex. vid skolan, som är den största arbetsgivaren, är ingen av de anställda bosatt i byn.

Företag, inrättningar och serviceutbud

Med tanke på byns storlek finns ett levande centrum med **butik**, Håkans Närköp, som även är **postombud**. Därtill **bankkontor** (tisdag och torsdag), Närpes Sparbank samt **lågstadieskola**, Västra Närpes skola med **förskola, morgon- och eftermiddagsvård**.

Bokbussen stannar på fem ställen i byn, fredag udda veckor.

Tillgång till **hemvård**. Närmaste hälsovårdsmottagning finns i Töjby (10km) med morgonmottagning av hälsovårdare.

Taxi, Göran Norrlund samt **kommunal servicetrafik** (Ingves Taxi) enligt förhandsbeställning torsdagar 9.30 från Håkans Närköp, återfärd från Näsby 11.30.

Herr- och damfrisering, Kustklippet. **Massage och terapi**, Millas Massage och Lugna händer. Skogsbakens Hundcenter ger terapi, massage och skolning för hundar.

Närservicen kan bestå bara om vi alla inser dess värde och utnyttjar den!

Håkans Närköp grundades 1990, Innan dess verkade här Västra Närpes Handelslag som 1984 genom fusion blev Westbotnia. Den första affären var Norrnäs handelslag som öppnade sin affär här 1908 efter att ha handlat två år i västra byn i en privat gård.

Håkans Närköp

Gamla landsvägen 6

Välförsedd lanthandel,
bränsleförsäljning,
postombud

Håkan Maris
06-2252130
0500-166653

Närpes Sparbank

Gamla landsvägen 10

Bankkontor med fullständig
onlineservice,
öppet tisd 9-16 och torsd 9-16.45

Christina Norrlund
010-4239053

Västra Närpes skola

Nornäsvägen 34

Årskurs 1-6,
förskola, för- och
eftermiddagsvård kl 07-17

Rektor Peter Hällbacka
06-2249349
försk.lär Kristina Kronqvist
06-2249347
Mikaela Henriks
050-3364230

Kustklippet

Strandvägen 1530

Dam- och herrfrisering

Camilla Ulfvens
050-3503955

Millas Massage

Nornäsvägen 61

Värmebehandl., klassisk o djup-
vårdsmassage, triggerpunktsbe-
handl. och aktiv mobilisering

Gunilla Snickars
050-5307145

Lugna Händer

Norrbyvägen 6

Taktil stimulering,
indisk huvudmassage

Mari-Louise Strandberg
040-8357569

Bio-Energica naturlig vård

Ledörssundvägen 144

Massage, zonerapi,
naturprodukter, näthandel

Bengt-Erik Bengsén
06-2252212, 0500-167364

Oy Moto-Check Ab

Strandvägen 1460

Zetorservice och reservdels-
försäljning, reparationsverkstad

Johnny Sjöström
0500-364974

Johnnys Rör & Ventilation

Nässkatuddvägen 21

Mångsidig betjäning inom
vvs-branschen

Fredrik Granskog
050-5701589

Granskogs Ei

Gamla landsvägen 3

Alla slag av elinstallationer

Mika Strandberg
0400-569424

Strandberg Produkt Ab

Sjöslättvägen 35

Byggnadsarbeten och
renoveringar

F:ma Kenneth Westlin Hagvägen 37	Byggnadsarbeten och renoveringar	Kenneth Westlin 040-3246250
F:ma Jan-Erik Granskog Finnsättersvägen 106	Träsniderier, svarvningsarbeten m.m. enl. beställning	Jan-Erik Granskog 050-5664011
F:ma Anders Enlund Hagvägen 36	Hantverk och träsniderier	Anders Enlund 050-5868339
Brådd Skogsskördare Ab Nixmossvägen 667	Skogsavverkning och transport	Sven Brådd 040-7266902
F:ma Mats Skomars Finnsättersvägen 20	Skogsskötsel, huggning, röjning och plantering	Mats Skomars 0500-198694
Taxi G. Norrlund Gamla landsvägen 72	Beställningstrafik	Göran Norrlund 0400-261053
Br. Snickars Transport Kb, Oy Pörntrans Ab Norrbyvägen 6	Fodertransporter för Nä-Rö, godsfrakt i in- och utrikestrafik	Bo Snickars 0500-367323
Wallvik Transport Strandvägen 1735	Linjetrafik Närpes-Vasa, budtaxi, flyttkörningar, beställningstrafik	Fredrik Wallvik 050-5204314
Bjarne Snickars Trans Norrbyvägen 5	Grävningsarbeten	Bjarne Snickars 050-5307149
Räfsbackens Ranch Kvarnbackvägen 22	Djurgård, försäljning av biffkött	Cindi och Krister Groop 050-5263155
Skogsbackens Hundcenter Nybackavägen 24	Fysioterapi, friskvård och kurser för hundar	Johanna Rosendahl 050-3666286
Ab Nä-Rö Oy Gamla landsvägen 89	Tillverkar pälsdjursfoder sedan år 1964	VD Thomas Grönlund 050-3138687, 06-2252180

Andelsbanken hade verksamhet i byn 1956-93. Sparbanken verkar i detta hus sedan 1960

Utbyggnaden av det kommunala avloppsnätet nådde Norrnäs senhösten 2012.

Infrastrukturer

Delgeneralplan för byn fastställdes 1993. Det planerade området är ca 950 ha och berör så gott som all fast bosättning med undantag för Nixmossen och Verkan. Planen torde uppdateras.

En **generalplan för stadens havsstränder** uppgjordes 1999. Då fanns i byn 366 fritidsstugor och 62 utnyttjade byggrätter.

Ungefär halva Grytskärets yta eller hela dess västra del utgör **Natura 2000-område**. Märigrund och ytterskärgårdens alla skär liksom allt vatten i området omfattas av samma bestämmelser.

Vattenförsörjningen är väl ordnad och så gott som alla hushåll är anslutna till Närpes Vatten. Alla bydelar nås av nätet och likaså fritidbebyggelsen på Börskär – Hästkär och Nässkatan-Brudholm (2012). Norrnäs uf har en vattenpost på Verkbacken som fritidsstugeägarna kan använda mot betalning.

De flesta hushåll har **bredbandsanslutning** via Dynamo Nets fibernät sedan år 2011. Nixmossen och Verkan nås inte av nätet. TV-anslutningar via **Nornäs Antennandelslag**.

Vägbelysning finns i byn på en sträcka av ca 4 km sedan mitten av 1960-talet. Önskemål finns om utbyggd vägbelysning.

Vägnätet är väl utbyggt bl.a. genom landsväg nr 673 eller Strandvägen samt bygdevägarna Norrnäsvägen, Nixmossvägen och Verkvägen.

Småbåtshamnar finns vid Verkan och Flatskäret. Fiskargillet sköter om utmärkningen av **farleder** i skärgården.

Fritidssysselsättning och verksamma föreningar

Norrnäs Ungdomsförening r.f. med hembygdssektion, har föreningslokal och paviljong

Norrnäs Marthaförening r.f., har byservis

Norrnäs Jaktförening r.f., har slakthus vid Verkvägen sedan 1979

Norrnäs Fiskargille r.f., uthyrning av båtplatser (fiskekort säljs på banken)

Norrnäs Bönehusförening, handhar skötseln och det ekonomiska ansvaret för SLEF:s bönehus

Norrnäs antennandelslag

Norrnäs samfällighet, äger och förvaltar byns vattenområde, tillandningsmarker och en del samfälliga områden eller områden under Rnr 876:2. Delägarlaget bildades genom sammanslagning av Norrnäs vattendelägarlag Rnr 876:1 och Norrnäs samfällighet Rnr 878:1-4 vid en lantmäteriförrättning i juni 2012 och är verksamt sedan 1.1.2013.

Vid behov av möteslokaler, kontakta föreningarnas ordföranden. Se närmare om styrelser och föreningarnas verksamhet på hemsidan www.norrnas.fi !

Återkommande evenemang i föreningarnas regi:

Vid Verkan i paviljongen ordnas Norrnäsdagen - hembygdsdag i juli samt sommar- eller höstfest med grillmat för byborna, sommarcaféverksamhet.

I uf-lokalen ordnas allsångskväll, marthornas julbasar, nyårsfest, friluftsdag med mat samt påskbrasa, sportlovsaktiviteter, karacafé.

Gudstjänst ordnas i bönehuset ungefär en gång i månaden. Huset uppfördes år 1913 och en syförening är känd sedan 1910. Sådan verksamhet bedrivs än idag. Den traditionella söndagsskolan har ersatts av kyrkans barntimme och junior. Bönehuset grundrenoverades 1973-74, då bl.a. ingången i norra gaveln togs bort. Köksdelen renoverades år 2011.

Föräldraföreningen vid Västra Närpes skola uppförde sommaren 2012 en ishockeyrink på sportplanen vid skolan. Meningen är att rinken ska kunna användas som en allaktivitetsplan för bollsporter andra årstider.

Aktiv fritid:

Simstrand med lusthus, tennisplan och elljusspår med grillkåta
Tillgång till skolans lekpark och ishockeyrink / allaktivitetsplan
Fiske och jakt, båthamn med grillkåta, älgjaktlag, skytteträning
Marthamötes- och syföreningsverksamhet, stickcafé
Söndagsskola och barnverksamhet i bönehuset
Praktiska och teoretiska kurser i vuxeninstitutet

Elljusspåret förbättrades och jaktföreningens grillkåta köptes och flyttades inom samordningsprojektet *Byainvest* år 2011. Också julbocken hittade till kåtan det året i samband med musikaftonen.

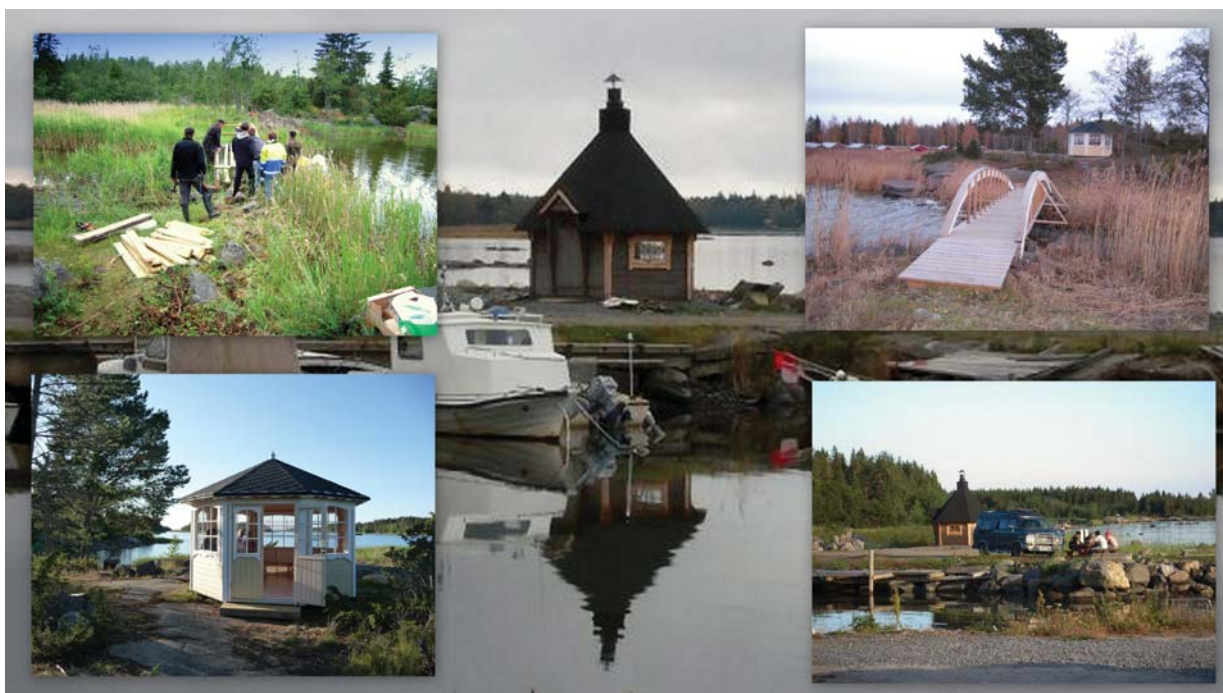
Under de senaste åren har en del **EU-stödda projekt** genomförts för att öka föreningsaktiviteten och trivseln i byn. Inom det så kallade *Trivselprojektet* (2009-11) skaffades bl.a. mera stolar till uf-lokalen, stockmöbler som utplacerats på flera ställen, "välkomstskyltar", infoskyltar till Verkan och Märigrund, grillkåta till Flatskäret och ett lusthus till paviljongområdet, där också en jungfrudans byggdes och en bro anlades mellan de båda Notgrynnorna och en kräkla, "symbolen" för Norrnäsborna, har placerats i korsningen av Strandvägen i centrum av byn. I bidrag erhöles 18 500 euro. Ungdomsföreningen var huvudaktör och vattendelägarlaget och samfälligheten stod vardera för en tredjedel av den privata penningfinansieringen eller 2 933 euro var.

År 2011 deltog ungdomsföreningen i samordningsprojektet *Byainvest*. Då förbättrades elljusspåret vid uf-lokalen och jaktföreningens grillkåta köptes och flyttades dit. Kostnaderna i pengar för föreningen blev 1 330 euro och i projektbidrag erhöles 3 670 euro.

Fiskargilletts projekt *Norrnäs gästhamn* pågår 2011-13, då en mindre gästhamn och ett servicehus ska byggas vid Flatskäret. Enligt beräkningarna ska gillet stå för 4 400 euro, samfälligheten bidrar med 4000 euro och i projektmedel erhålls 18 030 euro.

Åren 2012-13 deltar ungdomsföreningen i samordningsprojektet *Fritidsinvest* och gör förbättringar vid simstranden. Inom projektet har bland annat köpts åkgräsklippare och röjsåg/grästrimmer till paviljongområdet och till uf-lokalen har en hel del IT-utrustning skaffats. Vid genomfört projekt uppskattas kostnaderna för föreningen till 3 390 euro och bidraget till 6 250 euro.

Tillkomsten av denna byplan sker inom Aktion Österbottens samordningsprojekt *Byar i utveckling*. I bidrag erhålls 2 100 euro och ungdomsföreningen kostnader i projektet är 250 euro.

Grillkåtan vid Flatskäret och lusthuset på Notgrynnan kom till år 2010 i uf:s *Trivselprojekt*. Här i närheten av grillkåtan bygger Fiskargillet en liten gästhamn och ett servicehus i sitt projekt *Norrnäs gästhamn* (2011-13)

Visioner

hot

eller

möjligheter

Byns styrkor och svagheter

Styrkor:

Fungerande närservice

Avstånd till sjukvård och offentlig service på acceptabelt avstånd eller 17 km till stadens centrum Näsby.

Vägnätet relativt gott

Skärgård med lång kustremsa och många mindre o större öar

Möjligheter till fritidsfiske och rekreation

Med remmare utmärkta farleder

Kulturarvet, många platser och sevärdheter är kända: Verkan, Märigrund, m.m.

Lugnt och naturnära boende

Både lokalen och paviljongen finns att använda som festlokaler

Talkoandan lever hos många bybor

Svagheter:

Oförmånlig åldersstruktur och negativ befolkningskurva

Brist på hyresbostäder

Svårt att få köpa tomtplatser

Underhållet av föreningshusen kräver allt mera tid och resurser av de aktiva

På grund av landhöjningen kommer det i framtiden att krävas stora resurser att hålla farleder, hamnar, fisklekplatser och vattendrag intakta

Vi är inte så bra på att välkomna nyinflyttade

Byborna politiskt passiva (i kommunalvalet 2012 var röstnings-% 62,9 jämfört med grannbyarnas 73% och 75,4%)

Byn är ganska vidsträckt geografiskt, därför svårt t.ex. för fritidsstugeägarna (Börskär) att dra nytta av byns tjänster.

Frivilligarbetet är ovärderligt för föreningarnas existens och för allmännyttan i byn!

Tillgång till arbete, service och trivsel är de hörnstenar som byns framtid bygger på. Målsättningen måste vara att skapa förutsättningar för fortsatt verksamhet och nyetableringar inom näringslivet samt att bibehålla och utveckla servicen och infrastrukturen i byn. Tillsammans och som enskilda bybor kan vi säkert på olika sätt medverka till en positiv utveckling. Att utnyttja byns serviceutbud är grunden för fortsatt tillgång.

Infrastrukturen är god i byn vad det gäller vägnätet och vägarnas skick är relativt gott. Bygdevägen mellan Norrnäs och Rangsby, Norrnäsvägen, bör dock grundförbättras.

Det kommunala avlopps nätet är under byggnad. Kostnaderna kan bli oöverkomligt stora för exempelvis äldre gårdsägare. Möjlighet att nedbringa kostnaderna borde utredas.

Vattenförsörjningen är god tack vare Närpes Vatten Ab. Önskvärt är att fortsatt utbyggnaden till fritidsstugorna sker i den takt ägarna önskar och som är realistiskt.

Närpes torde vara en av landets största elförbrukare per capita på grund av växthusodlingen. Norrnäsborna ställer sig positiva till utnyttjande av förnybar energi genom etablering av en vindkraftspark i Norrskogen på liknande villkor som vindkraftsbolagen erbjuder i andra byar i staden.

Bristen på hyresbostäder är påtaglig. Möjligheten att bygga ett radhus eller åtminstone ett parhus bör undersökas.

Närpes stad äger endast två bostadstomter inne i byn. Det har också visat sig vara svårt att få köpa lämpliga bostadstomter. Enligt delgeneralplanen finns många lämpliga tomtområden i byn. En positivare försäljningsattityd borde likväl skapas.

Möjligheten till havsnära boende i byn borde utredas av staden med beaktande av vilka följder det kan ha för miljö, infrastruktur och service i byn.

Ett gemensamt område för odling typ kolonilotter kunde öka intresset för trädgårdsodling. Många gårdar saknar också lämpliga ställen för till exempel grönsaksodling.

Byns små åkrar lämpar sig ställvis för frilandsodling av grönsaker, som i stället för stora sammanhängande åkrar kräver stort engagemang och stor arbetsinsats för att ge gott resultat

Inom **näringarna** bör jordbruket stödas genom att påyrka en ägoreglering. Ekonomiskt stöd ges från statligt håll och en förbättrad arrondering är en förutsättning för att kunna bedriva ett rationellt jordbruk i framtiden.

För byns många hantverkare borde finnas möjlighet att sälja sina alster åtminstone sommartid. Bed and breakfast för t.ex. cykelturister eller släktingar på besök hos bybor med för få sängplatser kunde vara en uppskattad verksamhet. Möjligheten att få sommarstugeägare att hyra ut oanvända stugor borde undersökas.

Byn skall **marknadsföras** som en fullgod placeringsort. Många verksamheter kan tack vare dagens kommunikationer utlokaliseras. Sådan verksamhet kunde t.ex. en bokföringsbyrå vara.

Den **service** som finns i byn i dag bör med alla medel bibehållas och om möjligt utvecklas. Det bör noteras att den service som finns också ger arbetsplatser.

Den fullvärdiga servicen bör framhållas vid marknadsföringen av byn.

Byns image kunde förbättras genom att allmänt uppmuntra till att hålla städat och vårdat kring gårdar och ägor genom att t.ex. röja bort busk- och gräsvegetation. Vägslänterna borde sommartid slås; eventuellt kunde blomsterrika avsnitt lämnas oslagna. Förfulande byggnader borde rivas och gamla, karaktäristiska underhållas och vårdas. Märigrund, Flatskäret och Verkan är något av byns ansikte utåt. De bör därför hållas fria från skräp, gräs och förfulande vegetation.

På **Märigrund** bör de gamla byggnaderna fortsättningsvis underhållas och vårdas. Också de gamla bodarna bör bevaras. Ägoförhållandena borde utredas och för att kunna få ekonomiskt bidrag och säkerställa bevarandet kunde ägorätten eventuellt övergå till Fiskargillet. Fler sittplatser borde ordnas. Möjligheten att göra Märigrund och Grytskär mera tillgängligt borde undersökas.

Verkfladan borde muddras och göras fri från vass och växtlighet. En diskussion borde också tas om vad som ska ske med vattenområdet söder om vägbanken till paviljongen.

Betande djur på holmar och strandängar gynnar ett naturligt växt- och djurliv i skärgården

I samband med att Natura 2000-avtalet ingicks, togs också initiativ till att höja vattenståndet i Norkfladan för att förbättra miljön. Detta bör fullföljas.

En allmän upprustning av de gamla båthusen på **Verkbacken** borde fås till stånd, likaså bör man uppmuntra till fortsatt underhåll. De båthus som "saknar" ägare kunde eventuellt övergå i någon samfällighets eller förenings ägo för kanske något annat ändamål.

En naturstig eller vandringsled kunde också anläggas på lämpligt ställe vid Verkan. Här kunde också en enkel plats för uppställning av husvagnar ordnas. Ungdomsföreningens vattenpost finns redan här.

Fiskargillet sköter om utmärkningen av farlederna. Remmarna kunde utökas och kompletteras med ett sjökort för ökad "lokalkännedom".

Båthusbeståndet borde inventeras och **dokumenteras** liksom hela Verkan med dess aktiviteter fordomdags. Detta kunde ske i skrift. Många konstnärer har likväl haft Verkan som motiv och dokumentationen kunde också ske i form av foto- och bildutställning.

På liknande sätt borde också **fäbodlivet dokumenteras**. Detta har varit en allmän och utbredd företeelse i skärgården tills den i stort upphörde för närmare femtio år sedan. En **nostalgivandring** kunde vara en del av denna dokumentation: att "gå efter korna" från byn till Ledörssundet eller Rörgrund. På Grytskär borde gamla stigar hållas öppna och gamla fäbodställen utmärkas.

Simstranden vid paviljongen kom till 1958 och är den äldsta anlagda i staden. Den bör med jämna mellanrum muddras för att ha acceptabelt djup. Dessutom kräver bryggorna kontinuerligt underhåll.

De över femtio år gamla omklädningshytterna borde rivas och nya byggas högre upp på området. Stranden här nedanom och söder om simbryggan kunde då också jämnas och befrias från vass och stenar och simstranden skulle då förstoras.

Högre upp vid paviljongen kunde ett område jämnas för att kunna användas för olika bollspel och -sporter.

En kopia av jungfrudanserna på Grytskär gjordes intill paviljongen vid Verkan 2011 i *Trivselprojektet*. Jungfrudansernas ursprung och syfte är höljt i dunkel, så låt fantasin flöda...

Paviljongen byggd 1957 bör kontinuerligt underhållas liksom **ungdomslokalen** byggd 1917. El-systemet borde förnyas i hela lokalen, då det är underdimensionerat. Yttertaget bör sandblästras och målas.

Bönehuset från 1913 ägs av Lutherska Evangeliföreningen, men Norrnäs bönehusförening handhar skötseln och verksamheten. Bönehusets kök har nyligen reparerats, men kräver naturligtvis kontinuerligt underhåll.

Underhållet av föreningshusen liksom skötseln av tidigare nämnda "allmänna" områden kräver mycket tid och arbete. Förhoppningsvis har vi alla förmåga att "se över föreningsgränserna" och ställa upp i mån av möjlighet vid talkon och arbetstillfällen!

